

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
«АСИСТУВАННЯ У СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»

освітньо-професійної програми Початкова освіта
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 013 Початкова освіта
освітнього рівня магістр

Шифр за навчальним планом (термін навчання – 1,4): ВВ2.05

II курс, 3-й семестр

I. Опис дисципліни

Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Кількість кредитів – 3		Методи навчання: 1. За джерелом передачі інформації: <i>словесні, наочні, практичні.</i> 2. За рівнем пізнавальної активності: <i>репродуктивні, пояснювально-ілюстративні, проблемного викладу, частково-пошукові, дослідницькі.</i> 3. За логікою розгортання змісту: <i>індуктивні, дедуктивні, традиційні.</i> 4. Інноваційні: <i>проектні, інтерактивні, методи дистанційного навчання.</i>
Загальна кількість годин - 90		
<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Лекції:		
6	4	
Семінарські заняття:		
-	-	
Практичні заняття:		
8	8	
Самостійна робота:		
76	78	
Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
1/2	1/8	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота: 4		Форма підсумкового контролю: Залік
Мова навчання – українська		

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теорія і практика формування фахових компетенцій й теоретико-методологічних знань щодо основних напрямів психолого-педагогічного асистування у загальноосвітніх навчальних закладах.

Міждисциплінарні зв'язки: даний освітній компонент враховує попередню підготовку студентів із фахових дисциплін: педагогічні інновації в Україні та за кордоном, педагогіка партнерства та супервізії; технології інклюзивного навчання у початковій школі, забезпечує додаткову базу для наступного поглиблення знань, умінь та навичок у ході виробничих практик.

Мета дисципліни полягає в психолого-педагогічній орієнтації студентів на майбутню фахову педагогічну діяльність у закладах освіти, в тому числі у закладах з інклюзивною формою навчання, її зміст, специфіку та важливість у сучасному суспільстві, а також розвитку професійних морально-

етичних якостей, необхідних для фахового самовдосконалення та саморозвитку майбутнього педагога.

Завданням навчальної дисципліни є засвоєння теоретичних і практичних основ курсу; створення бази знань, умінь, навичок, необхідної для роботи в інклюзивному освітньому середовищі; підготовка фахівців другого освітнього рівня “магістр” до співпраці в інклюзивному освітньому середовищі.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

Інтегральна компетентність. Здатність самостійно та комплексно розв’язувати задачі в сфері початкової освіти, у професійно-педагогічній та науково-пошуковій діяльності вчителя дослідницького та інноваційного характеру.

№	Результати навчання	Компетентності
1	ПР 6: Здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу, організувати роботу інклюзивного класу.	ЗК 6: Здатність до здійснення педагогічної діяльності з розумінням її значущості для розвитку суспільства та врахуванням важливості свого впливу на вирішення соціальних проблем.
2	ПР 7: Моделювати, створювати та підтримувати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище початкової школи.	СК 4: Здатність до педагогічного партнерства (наставництво, супервізія, інтервізія тощо), до організації роботи інклюзивного класу.
3	ПР 13: Працювати в умовах інклюзивного освітнього середовища з використанням оптимальних технологій з української та зарубіжної практики з урахуванням принципів педагогіки партнерства, дитиноцентризму та розвивального навчання.	СК 10: Здатність обирати оптимальні педагогічні технології з української та зарубіжної практики для роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища з урахуванням принципів партнерства, дитиноцентризму та розвивального навчання

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 години.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	СРС
Змістовий модуль 1. Організаційні засади діяльності асистента вчителя											
1	Тема 1.1. Особливості організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі	3	1	2		12	3	1	2		15
2	Тема 1.2. Індивідуальна програма розвитку для дітей на інклюзивній формі навчання	4	2	2		25	3	1	2		25
Змістовий модуль 2. Диференційоване викладання в інклюзивному класі											
3	Тема 2.1. Індивідуальний та	4	2	2		20	3	1	2		20

	диференційований підхід до дітей в інклюзивному освітньому процесі										
4	Тема 2.2. Особливості процесу оцінювання дитини в інклюзивному освітньому середовищі	3	1	2		19	3	1	2		18
Разом: 90 год.		14	6	8	-	76	12	4	8	-	78

IV. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Розписати зміст тем

Змістовий модуль 1. Організаційні засади діяльності асистента вчителя.

Тема 1.1. Особливості організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі.

1. Нормативно-засади регулювання діяльності асистента вчителя.
2. Асистент вчителя. Асистент дитини.
3. Командний підхід як необхідна умова забезпечення якісної освіти в інклюзивному класі.
4. Спільне викладання в інклюзивному освітньому середовищі.
5. Робота асистента вчителя з батьками молодших школярів.

Тема 1.2. Індивідуальна програма розвитку для дітей на інклюзивній формі навчання.

1. Нормативно-правове забезпечення ППР.
2. ППР: поняття, мета та функції.
3. Структура ППР.
4. Технологія розробки індивідуальної програми розвитку.
5. Етапи виконання індивідуальної програми розвитку.

Змістовий модуль 2. Диференційоване викладання в інклюзивному класі

Тема 2.1. Індивідуальний та диференційований підхід до дітей в інклюзивному освітньому процесі.

1. Диференційований підхід до дітей з гіперактивним розладом з дефіцитом уваги та спектру аутизму в умовах інклюзивного навчання.
2. Диференційований підхід до дітей з затримкою психічного розвитку. порушеннями розумового розвитку.
3. Диференційований підхід до дітей з порушеннями зору, слуху, опорно- рухового апарату.
4. Зміст роботи асистента вчителя на уроках різних освітніх галузей.
5. Особливості розвитку та педагогічної підтримки нормотипових дітей в умовах інклюзивного навчання.

Тема 2.2. Особливості процесу оцінювання дитини в інклюзивному освітньому середовищі.

1. Діагностування та стандартизоване оцінювання в диференційованому навчанні дітей з особливими освітніми потребами.
2. Критерії оцінювання досягнень учнів початкових класів з особливими освітніми потребами, які навчаються у загальноосвітніх школах в умовах інклюзії.
3. Портфоліо як засіб оцінювання індивідуальних досягнень.

V. Завдання до самостійної роботи студентів та форми контролю за їх виконанням

№ з/п	Назви модулів і тем	Зміст завдань до СРС	Форма виконання/звітності
1	Змістовий модуль 1. Організаційні засади діяльності асистента вчителя. Тема 1.1. Особливості організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі.	Завдання 1. Проаналізувати нормативно-правові документи, що регулюють професійну діяльність асистента вчителя. Завдання 2. Підготувати презентацію на тему: «Асистент вчителя: права та обов'язки». Завдання 3.	Опорний конспект Презентація

		Підібрати корисні сайти для роботи асистента вчителя. Завдання 4. Твір-роздум: “Співпраця мене, як асистента вчителя з батьками, яка вона?”	Письмова доповідь Твір-роздум
2	Тема 1.2. Індивідуальна програма розвитку для дітей на інклюзивній формі навчання.	Завдання 1. Обґрунтуйте участь асистента вчителя в команді супроводу у створенні ІПР. Завдання 2. Структура та етапи створення ІПР. Завдання 3. Скласти психолого-педагогічну характеристику на дитину з особливими освітніми потребами.	Письмова доповідь Інтелект-карта Письмова характеристика
3	Змістовий модуль 2. Диференційоване викладання в інклюзивному класі Тема 2.1. Індивідуальний та диференційований підхід до дітей в інклюзивному освітньому процесі.	Завдання 1. Написати лист майбутнім своїм учням з особливими освітніми потребами. Завдання 2. Підготуйте фрагмент уроку з диференційованим навчанням в інклюзивному класі. Завдання 3. Скласти пам'ятку для асистента вчителя класу з інклюзивною формою навчання, в якому навчаються діти з різними особливими освітніми потребами.	Твір-роздум Фрагмент уроку Творчий проєкт
4	Тема 2.2. Особливості процесу оцінювання дитини в інклюзивному освітньому середовищі.	Завдання 1. Розробіть портфоліо для учня з особливими освітніми потребами. Завдання 2. Вимоги до оцінювання молодших школярів з ООП. Завдання 3. Доповідь на тему: “Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини”.	Творчий проєкт Пам'ятка Письмова доповідь

VI. Контроль якості знань студентів

6.1. *Форми і методи поточного контролю*

Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, практичні завдання.

6.2. *Форми і методи підсумкового контролю*

Залік

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна

1. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О.В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
2. Тельна О.А., Маланчій В.О., Дацьо Н.О., Сидорів С.М., Селепій О.Д., Весніна Н.В., Приймак Н.П., Сидорів Л.М. Сходінки інклюзії : наук.-прак. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г.М., 2019. 156 с.

3. Будник О. Соціально-педагогічні засади впровадження інклюзивної освіти у Новій українській школі. *Професійна підготовка фахівців у вимірі нових освітніх реалій: український і зарубіжний досвід: монографія*. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. С. 258–272.
4. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна»», 2019. 300с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf> 10. Психологічний супровід інклюзивної освіти : [метод. рек] / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 92 с.
5. Практика взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Лисичанськ : ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2021. 80 с.
6. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / [упоряд. Бондар К. М.] – Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2018. – 80 с. 61. Трикоз С. В. Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку / С. В Трикоз, Г. О. Блеч. – Харків: Ранок, 2018. – 40 с.
7. Спільне викладання в інклюзивному класі: Метод. матеріали / укладач Софій Н. З. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. — 70 с.
8. Таранченко О. М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: Навчально-методичний посібник / О. М. Таранченко Ю. М. Найда; за заг. ред. Колупаєвої А. А. — К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. — 124 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
9. Дятленко Н.М. Асистент учителя в інклюзивному класі : навч-метод. посіб. / за заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. - 172 с.
10. Фаласеніди Т. М. Стратегії навчання та педагогічна підтримка учнів з гіперактивними розладами та дефіцитом уваги в умовах загальноосвітньої школи: Методичні вказівки / Т. М. Фаласеніди. — Львів: Свічадо, 2016. — 88 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт з інклюзивної освіти дітей з особливими потребами в Україні. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.education-inclusive.com/>
2. Освіта дітей з особливими потребами / Сайт МОН України [Електронний ресурс]. URL: <http://mon.gov.ua>
3. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. [Електронний ресурс]. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
4. Мушинський В. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання в початковій школі : методичні рекомендації. [Електронний ресурс]. URL: <http://osvita-dnepr.com/index.php/metodichni-rekomendatsiji/1492-psikhologo-pedagogichni-suprovid-inklyuzivnogo-navchannya-v-pochatkovij-shkoli>

VIII. Інформація про викладача

Викладач	КОВАЛЬ ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА
Профіль викладача на сторінці кафедри/факультету	Доцент кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки педагогічного факультету https://pf.udu.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-pochatkovoi-osvity/pro-kafedru-pmpn#koyal-tv
Електронна адреса	t.v.koval@npu.edu.ua
Контактний телефон	м.т. +380977347431
Інформація про консультації	Консультації згідно визначеного графіку кафедри

IX. Організаційні вимоги з вивчення навчальної дисципліни

(політика навчальної дисципліни)

9.1. Вимоги до роботи студентів під час проведення навчальних занять з курсу (відвідування занять, етика поведінки під час занять, відпрацювання пропущених занять тощо)

Політика щодо відвідування

Під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova>) і Правил

внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravy-la-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>) відвідують заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки.

Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати перескладання результатів навчання курсу відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення: <https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty>).

Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконані у встановлений викладачем термін.

Правила виконання завдань ОК: практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки). У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату.

Політика щодо конфліктних ситуацій

Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehuliuvannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.

9.2. Вимоги до академічної доброчесності студентів.

Політика щодо академічної доброчесності

Політика курсу ґрунтується на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>). Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело.

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Х. Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента:

Даний курс може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).